Tatyana Braga
(Bulgaria, Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences)

Bulgarian Diasporas in Bessarabia and Banat: Language, Identity, and Memory beyond the Borders

This thematic section brings together three studies, originally presented as papers at the Tenth International Readings in Bulgarian Studies for Undergraduate, Doctoral, and Postdoctoral Students in the Humanities and Social Sciences, organised by the Centre of Bulgarian Studies at Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University – Zaporizhzhia, Ukraine, and held online on 5 December 2025. The articles are part of the research carried out within the project *Bessarabian and Banat Bulgarians: Language, Identity and Cultural Memory beyond National Borders*, funded by the Bulgarian National Science Fund under the Young Scientists and Postdoctoral Students Programme – 2025. The project is carried out over a period of 24 months at the Institute for Bulgarian Language "Prof. Lyubomir Andreychin" at the Bulgarian Academy of Sciences.

The project is grounded in the three interrelated dimensions outlined in the title of this section – language, identity, and memory beyond the borders. The research focuses on the cultural and linguistic identity of the Bulgarian communities in Bessarabia and Banat – two enduring historical diasporas that preserve a significant part of Bulgaria's intangible cultural heritage beyond its national borders. At the centre of the research are the collection, systematisation, and analysis of linguistic, anthroponymic, literary, and dialectal material, alongside the study of local narratives, forms of cultural self-identification, and mechanisms for preserving historical memory.

The research team includes representatives of these historical diasporas – project director Assist. Prof. Dr. Tatyana Braga, with team members Assist. Prof. Dr. Olga Kolot of the Institute for Bulgarian Language "Prof. Lyubomir Andreychin" and Dr. SvetlanaKaradzhova of the Institute for Literature, BAS. The articles published in this section present the project's first results and outline new perspectives for the study of Bulgarian cultural and linguistic identity beyond the boundaries of the national state. From the perspective of language, the project examines the dialectal and lexical features of the language spoken by the Bessarabian and Banat Bulgarians, their persistence and transformation under conditions of prolonged isolation from Bulgaria's linguistic homeland, as well as the ways in which language functions as a bearer and guardian of communal belonging.

In terms of identity, the study traces the dynamics of Bulgarian self-awareness beyond the national borders of the Republic of Bulgaria, the forms of cultural self-identification within the communities, and the transformations of identity under the influence of the historical, political, and social conditions in Bessarabia and Banat. With regard to memory preserved beyond the borders, the project examines oral narratives, family histories, and local literature as an alternative archive of diasporic memory – forms through which origin, belonging, and historical consciousness are transmitted across generations despite the communities' geographic and political fragmentation.

Methodologically, the research is based on an interdisciplinary approach combining ethnolinguistics, sociolinguistics, cultural and literary studies. Its methodological toolkit includes fieldwork, interviews and oral history, observation, archival research, and linguistic and literary analysis. The project proceeds from the hypothesis that, despite their geographic and political fragmentation, the Bessarabian and Banat Bulgarians preserve enduring patterns of linguistic and cultural identity that are transmitted across generations through practices of

memory and belonging. The comparative study of the two communities will highlight both the divergent trajectories of identity shaped by their specific socio-political conditions and the shared mechanisms of cultural resilience.

Татяна Брага
(България, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, Българска академия на науките)

Български диаспори в Бесарабия и Банат: език, идентичност и памет отвъд границите

Настоящият тематичен раздел обединява три изследвания, представени първоначално като доклади на X международни българистични четения за студенти, докторанти и постдокторанти в областта на хуманитарните и социалните науки, организирани от Центъра по българистика в Мелитополския университет „Богдан Хмелницки“ – Запорожие, Украйна, проведени онлайн на 5 декември 2025 г. Статиите са част от проекта „Бесарабски и банатски българи: език, идентичност и културна памет извън националните граници“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ по програмата за млади учени и постдокторанти – 2025 г. Проектът се реализира в рамките на 24 месеца в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към Българската академия на науките.

В основата на проекта стоят трите взаимосвързани измерения, очертани в заглавието на настоящия раздел – езикът, идентичността и паметта отвъд границите. Изследването се насочва към културната и езиковата идентичност на българските общности в Бесарабия и Банат – две устойчиви исторически диаспори, които съхраняват значима част от нематериалното културно наследство на България извън нейните национални граници. В центъра на изследването стои събирането, систематизирането и анализът на лингвистичен, антропонимен, литературен и диалектен материал, както и проучването на локални наративи, форми на културно самоопределяне и механизми за съхранение на историческата памет.

В изследователския екип участват представители на тези исторически диаспори: ръководител на проекта гл. ас. д-р Татяна Брага, с участници гл. ас. д-р Олга Колот от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ и д-р Светлана Караджова от Института за литература при БАН. Публикуваните в настоящия раздел статии представят първите резултати от работата по проекта и очертават нови перспективи за изследване на българската културна и езикова идентичност извън пределите на националната държава. От гледна точка на езика проектът изследва диалектните и лексикалните особености на говорите на бесарабските и банатските българи, тяхната устойчивост и трансформация в условията на продължителна изолация от езиковото землище на България, както и начините, по които езикът функционира като носител и пазител на общностна принадлежност.

В плана на идентичността изследването проследява динамиката на българското самосъзнание извън националните граници на Република България, формите на културно самоопределяне на общностите, както и трансформациите на идентичността под влияние на историческите, политическите и социалните условия в Бесарабия и Банат. По отношение на паметта, съхранявана отвъд границите, проектът изследва устните разкази, семей-

ните истории и локалната литература като своеобразен алтернативен архив на диаспорната памет – формите, чрез които произходът, принадлежността и историческото съзнание се предават между поколенията независимо от географската и политическата разпокъсаност на общностите.

Методологически изследването се основава на интердисциплинарен подход, съчетаващ етнолингвистика, социолингвистика, културология и литературознание, като инструментариумът включва теренни проучвания, интервюта и устна история, наблюдение, архивни изследвания, както и лингвистичен и литературен анализ. Проектът изхожда от хипотезата, че въпреки географската и политическата разпокъсаност, бесарабските и банатските българи съхраняват устойчиви модели на езикова и културна идентичност, предавани между поколенията чрез стратегии на памет и принадлежност. Сравнителното изследване на двете общности ще открои както различни пътища на идентификационна еволюция, обусловени от специфичните социополитически условия, така и общи механизми на културна устойчивост.